

## ประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

เรื่อง กำหนดมาตรฐานสินค้าเกษตร : แนวปฏิบัติในการใช้มาตรฐานสินค้าเกษตร  
การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับสถานที่ฟักไข่สัตว์ปีก  
ตามพระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ. ๒๕๕๑

ด้วยคณะกรรมการมาตรฐานสินค้าเกษตร เห็นสมควรกำหนดมาตรฐานสินค้าเกษตร เรื่อง แนวปฏิบัติในการใช้มาตรฐานสินค้าเกษตร การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับสถานที่ฟักไข่สัตว์ปีก เป็นมาตรฐานทั่วไป ตามพระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ. ๒๕๕๑ เพื่อส่งเสริมสินค้าเกษตร ให้ได้คุณภาพ มาตรฐาน และปลอดภัย

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๕ มาตรา ๑๕ และมาตรา ๑๖ แห่งพระราชบัญญัติ มาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ. ๒๕๕๑ ประกอบมติคณะกรรมการมาตรฐานสินค้าเกษตร ในการประชุม ครั้งที่ ๒/๒๕๖๐ เมื่อวันที่ ๑๐ มีนาคม ๒๕๖๐ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ จึงออกประกาศกำหนดมาตรฐานสินค้าเกษตร : แนวปฏิบัติในการใช้มาตรฐานสินค้าเกษตร การปฏิบัติ ทางการเกษตรที่ดีสำหรับสถานที่ฟักไข่สัตว์ปีก มาตรฐานเลขที่ มกษ. 6908(G) - 2560 ไว้เป็นมาตรฐานทั่วไป ดังมีรายละเอียดแนบท้ายประกาศนี้

ทั้งนี้ ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

ประกาศ ณ วันที่ ๑๗ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๖๐

พลเอก ฉัตรชัย สาริกัลยะ

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

# แนวปฏิบัติในการใช้มาตรฐานสินค้าเกษตร

## การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับสถานที่ฟักไข่สัตว์ปีก

แนวปฏิบัตินี้ ใช้อธิบายขยายความทางวิชาการครอบคลุมเหตุผลและการปฏิบัติในแต่ละข้อกำหนดในมาตรฐานสินค้าเกษตร เรื่อง การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับสถานที่ฟักไข่สัตว์ปีก (มกษ. 6908-2560)

การตรวจประเมิน การให้การรับรอง และการให้เครื่องหมายรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตรสำหรับสถานที่ฟักไข่สัตว์ปีกให้ถือตาม มกษ. 6908-2560

คำอธิบายของข้อกำหนดในมาตรฐานสินค้าเกษตร เรื่อง การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับสถานที่ฟักไข่สัตว์ปีก (มกษ. 6908-2560)

### 1. ขอบข่าย

มาตรฐานสินค้าเกษตรนี้ ครอบคลุมข้อกำหนดการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับสถานที่ฟักไข่สัตว์ปีก เพื่อการผลิตลูกไก่และเป็ดเท่านั้น ตั้งแต่องค์ประกอบของสถานที่ฟักไข่สัตว์ปีก น้ำที่ใช้ในสถานที่ฟักไข่ การจัดการสถานที่ฟักไข่ การรับไข่ฟัก การจัดการไข่ฟัก การฟักไข่ การจัดการลูกสัตว์ปีกหลังการฟัก การป้องกันและควบคุมการแพร่กระจายของเชื้อโรค การใช้สารเคมี ยาสัตว์ การจัดการด้านสวัสดิภาพสัตว์ปีก การจัดการสิ่งแวดล้อม และการบันทึกข้อมูล โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อผลิตลูกสัตว์ปีกที่แข็งแรงและมีสุขภาพดีเพื่อการค้า

### 2. นิยาม

ความหมายของคำที่ใช้ในมาตรฐานสินค้าเกษตรนี้ มีดังต่อไปนี้

- 2.1 สถานที่ฟักไข่ (hatchery) หมายถึง สถานที่ฟักไข่สัตว์ปีก เพื่อวัตถุประสงค์ในการผลิตลูกสัตว์ปีก
- 2.2 ตู้ฟัก (setter/setting machine) หมายถึง ตู้ที่ควบคุมอุณหภูมิ ความชื้น การระบายอากาศ และการกลับไข่ขณะฟักเพื่อให้ตัวอ่อนเจริญเติบโตพร้อมเกิดเป็นลูกสัตว์ปีก
- 2.3 ตู้เกิด (hatcher/hatching machine) หมายถึง ตู้สำหรับลูกสัตว์ปีกออกจากไข่หลังผ่านกระบวนการฟักไข่จากตู้ฟักตามข้อ 2.2 แล้ว โดยมีการควบคุมอุณหภูมิ ความชื้น และการระบายอากาศ ให้เหมาะสม
- 2.4 ไข่ลม (infertiled egg) หมายถึง ไข่ที่ไม่ได้รับการผสมจากเชื้อตัวผู้
- 2.5 ไข่ตายในเปลือก (death-in-shell/unhatched egg) หมายถึง ไข่ที่ได้รับการผสมและพัฒนาเป็นตัวอ่อนแล้ว แต่ตายระหว่างการฟัก

## 3. ข้อกำหนด

รายการที่	1. องค์ประกอบของสถานที่พักไข่
	1.1 สถานที่ตั้ง
ข้อกำหนด	1.1.1 ต้องได้รับการยินยอมจากหน่วยราชการส่วนท้องถิ่น

## คำอธิบาย

ตามกฎหมายว่าด้วยการสาธารณสุข กำหนดให้รัฐมนตรีมีอำนาจประกาศในราชกิจจานุเบกษา กำหนดให้กิจการใดเป็นกิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ และเพื่อประโยชน์ในการกำกับดูแลการประกอบกิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ ให้ราชการส่วนท้องถิ่นมีอำนาจกำหนดหลักเกณฑ์และเงื่อนไขทั่วไปให้ผู้ดำเนินกิจการปฏิบัติเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพหรือสุขลักษณะของสถานที่ที่ใช้ดำเนินกิจการและมาตรการป้องกันอันตรายต่อสุขภาพ

ประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง กิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ พ.ศ. 2558 ซึ่งออกตามพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ.2535 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม มาตรา 31 กำหนดให้กิจการเพาะพันธุ์เลี้ยง และการอนุบาลสัตว์ทุกชนิดถือเป็นกิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ

ดังนั้นผู้ประกอบการสถานที่พักไข่สัตว์ปีก ต้องมีหลักฐานใด ๆ ที่แสดงว่าได้รับการยินยอมจากหน่วยราชการส่วนท้องถิ่น

รายการที่	1. องค์ประกอบของสถานที่พักไข่
	1.1 สถานที่ตั้ง
ข้อกำหนด	1.1.2 ตั้งอยู่ในพื้นที่ที่เหมาะสมสำหรับการเป็นสถานที่พักไข่ และมีแหล่งน้ำสะอาดเพียงพอเพื่อใช้ในสถานที่พักไข่

## คำอธิบาย

ทำเลที่ตั้งสถานที่พักไข่เป็นองค์ประกอบที่ต้องให้ความสำคัญ การเลือกสถานที่ตั้งควรคำนึงถึงความสะอาด ในด้านการจัดการการผลิต แหล่งน้ำที่เหมาะสมและเพียงพอ การป้องกัน ควบคุม และกำจัดโรค รวมทั้งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ชุมชน และกฎหมายข้อบังคับที่เกี่ยวข้องกับการตั้งสถานที่พักไข่สัตว์ปีก

สถานที่พักไข่ควรตั้งอยู่ในพื้นที่ที่เหมาะสมสำหรับการจัดการ สามารถขนส่งไข่พักและอุปกรณ์ต่าง ๆ รวมถึงการเคลื่อนย้ายลูกสัตว์ปีก และไม่ควรเป็นพื้นที่ราบลุ่มที่เสี่ยงต่อการเกิดน้ำท่วมขัง โดยพิจารณาจากลักษณะภูมิประเทศ ทิศทางการระบายน้ำ ประวัติการเกิดน้ำท่วมขังในบริเวณนั้น ซึ่งผู้ประกอบการอาจต้องมีการถมพื้นที่เพื่อปรับระดับให้สูงกว่าปกติ นอกจากนี้ควรมีแหล่งน้ำที่เหมาะสมและมีปริมาณเพียงพอสำหรับการใช้งานตลอดช่วงการผลิต เพื่อให้การผลิตลูกสัตว์ปีกมีคุณภาพและสุขภาพที่ดี

รายการที่	1. องค์ประกอบของสถานที่พักไข่ 1.1 สถานที่ตั้ง
ข้อกำหนด	1.1.3 ตั้งอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ไม่เสี่ยงต่อการปนเปื้อนของอันตรายทางกายภาพ เคมี และชีวภาพ เว้นแต่มีมาตรการป้องกันที่มีประสิทธิภาพ

### คำอธิบาย

อันตรายทางกายภาพ เคมี และชีวภาพจากแหล่งกำเนิดมลพิษ เช่น ขยะหรือของเสียจากโรงงานอุตสาหกรรม ของเสียจากแหล่งชุมชน การชะล้างสารเคมีจากแหล่งเกษตรกรรมที่มีการใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตร รวมทั้งของเสียจากฟาร์มเลี้ยงสัตว์ชนิดอื่น อาจส่งผลกระทบต่อคุณภาพการผลิตลูกสัตว์ปีก ดังนั้น สถานที่พักไข่ต้องห่างจากแหล่งชุมชน และต้องอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ไม่มีความเสี่ยงจากการรั่วไหลหรือปนเปื้อนของสิ่งที่เป็นอันตราย เช่น แหล่งรวมขยะ สถานที่ประกอบการอุตสาหกรรมที่มีการใช้สารเคมี ในกระบวนการผลิตหรือการล้างทำความสะอาดเครื่องจักร

ในกรณีสงสัยว่ามีความเสี่ยงต่ออันตรายทางเคมี ควรมีการสุ่มเก็บตัวอย่างดินและน้ำตามความเสี่ยงของการปนเปื้อนที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพสัตว์และผู้บริโภค เพื่อวิเคราะห์การปนเปื้อนจากวัตถุหรือสิ่งที่เป็นอันตราย และเก็บใบแจ้งผลการวิเคราะห์ไว้เป็นหลักฐาน และมีมาตรการป้องกันการปนเปื้อน เช่น มีบ่อบำบัดน้ำก่อนนำมาใช้ หรือจัดทำแนวกันชนรอบพื้นที่สถานที่พักไข่

นอกจากนี้ สถานที่พักไข่ต้องตั้งแยกออกจากฟาร์มสัตว์ปีกชนิดอื่นที่สามารถก่อให้เกิดการแพร่กระจายของเชื้อโรค และควรอยู่ห่างจากแหล่งอพยพของสัตว์ปีกธรรมชาติ แหล่งรวมสัตว์ปีก เช่น ตลาดค้าสัตว์ปีก โรงฆ่าสัตว์ปีก โรงงานรวบรวมหรือแปรรูปผลิตภัณฑ์จากมูลหรือซากสัตว์ปีก อย่างน้อย 5 กิโลเมตร หรือหากหลีกเลี่ยงไม่ได้ต้องมีมาตรการอื่น ๆ ที่สามารถป้องกันการแพร่ระบาดของโรคมายังสถานที่พักไข่ได้

รายการที่	1. องค์ประกอบของสถานที่พักไข่ 1.2 ผังและลักษณะสถานที่พักไข่
ข้อกำหนด	1.2.1 พื้นที่มีขนาดเพียงพอเหมาะสมกับปริมาณการผลิต ไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม มีรั้วรอบบริเวณสถานที่พักไข่ มีทางเข้าและทางออกที่ชัดเจน

### คำอธิบาย

สถานที่พักไข่ที่มีขนาดเพียงพอ จะเป็นประโยชน์ต่อการกำหนดตำแหน่ง ระยะห่างระหว่างอาคาร และจัดแบ่งพื้นที่ปฏิบัติงาน ให้มีความเหมาะสม มีการถ่ายเทอากาศที่ดี และป้องกันการแพร่กระจายของเชื้อโรคระหว่างอาคารและพื้นที่ส่วนต่างๆ ได้

สถานที่พักไข่ต้องมีรั้วรอบบริเวณสถานที่พักไข่ ที่สามารถป้องกันการเข้าของคนและสัตว์ต่างๆ เช่น สุนัข โค เพื่อลดความเสี่ยงในการนำเชื้อโรคเข้าสู่สถานที่พักไข่ ต้องมีทางเข้าและทางออกที่ชัดเจนและมีระบบ

ป้องกันเชื้อโรคก่อนเข้าและออกจากพื้นที่สถานพักไข่ ถนนภายในสถานที่พักไข่ควรใช้วัสดุคงทน มีสภาพและความกว้างเหมาะสม สะดวกในการคมนาคมภายในสถานประกอบการ และการขนส่งลำเลียงอุปกรณ์ รวมทั้งผลผลิตที่เข้าและออกจากสถานที่พักไข่

รายการที่	1. องค์ประกอบของสถานที่พักไข่ 1.2 ผังและลักษณะสถานที่พักไข่
ข้อกำหนด	1.2.2 อาคารและพื้นที่ปฏิบัติงาน เช่น อาคารที่พักไข่ พื้นที่เก็บอุปกรณ์ บริเวณรวบรวมของเสียจากกระบวนการผลิตก่อนนำไปทำลาย สำนักงาน ต้องแบ่งเป็นสัดส่วนและแยกออกจากที่พักอาศัยอย่างชัดเจน

### คำอธิบาย

การจัดแบ่งพื้นที่ภายในสถานที่พักไข่ออกเป็นสัดส่วนเป็นสิ่งที่ช่วยให้การปฏิบัติงานของบุคลากรในกิจกรรมต่างๆ เช่น การจัดการไข่พัก การพักไข่ การจัดการลูกสัตว์ปีกหลังการพัก การขนส่ง การรวบรวม และการจัดการผลผลิต ดำเนินการได้ง่ายและสะดวก รวมทั้งการวางแผนและการดำเนินงานเพื่อควบคุมป้องกันโรคเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

ต้องมีการวางแผนผังอาคารและพื้นที่ปฏิบัติงานที่ดีมีเนื้อที่กว้างขวางเพียงพอ ขนาดและจำนวนอาคารที่ใช้ปฏิบัติงานเหมาะสมกับปริมาณการผลิต และมีขอบเขตชัดเจน รวมถึงมีการจัดแบ่งอาคารอย่างมีระเบียบแบ่งพื้นที่เป็นสัดส่วนสอดคล้องกับการปฏิบัติงาน และมีแผนผังแสดงตำแหน่งของสถานที่ต่างๆ ไว้อย่างชัดเจน เช่น ทางเข้า-ออก ถนน พื้นที่พักไข่ พื้นที่พ่นฆ่าเชื้อโรคที่รด พื้นที่สำนักงาน ที่จอดรถ ตำแหน่งที่ตั้งของพื้นที่เก็บอุปกรณ์ พื้นที่รวบรวมของเสียจากกระบวนการผลิตก่อนนำไปทำลาย เครื่องกำเนิดไฟฟ้าสำรอง ห้องเก็บเวชภัณฑ์และสารเคมี อุปกรณ์ดับเพลิง ห้องหรืออุปกรณ์ปฐมพยาบาล จุดสูบบุหรี่ พื้นที่บำบัดน้ำเสีย พื้นที่รวบรวมขยะและสิ่งปฏิกูลต่างๆ แหล่งน้ำใช้และสถานที่เก็บกักน้ำ รวมทั้งต้องมีสถานที่จำเป็นอื่นๆ ในกรณีฉุกเฉิน เช่น จุดรวมพล แหล่งน้ำสำรอง หากมีที่พักอาศัยต้องแยกเป็นสัดส่วนจากอาคารและพื้นที่ปฏิบัติงานอย่างชัดเจน เพื่อป้องกันและควบคุมโรคภายในสถานที่พักไข่

รายการที่	1. องค์ประกอบของสถานที่พักไข่ 1.3 อาคารที่พักไข่
ข้อกำหนด	1.3.1 จัดแบ่งพื้นที่ภายในอาคารให้เป็นสัดส่วน และแยกพื้นที่ส่วนสะอาดออกจากส่วนที่ไม่สะอาด

### คำอธิบาย

ภายในอาคารพักไข่ต้องมีการจัดแบ่งพื้นที่ให้เป็นสัดส่วน เพื่อลดโอกาสการปนเปื้อนข้าม (cross contamination) โดยแยกทางเข้าและทางออกอย่างชัดเจน และแยกพื้นที่ส่วนสะอาด เช่น พื้นที่รับไข่พัก

พื้นที่ฆ่าเชื้อผิวเปลือกไข่ พื้นที่เก็บไข่ฟัก พื้นที่ตู้ฟักไข่ ออกจากส่วนที่ไม่สะอาดซึ่งอาจมีการปนเปื้อนของ  
 ขนและมูลของลูกสัตว์ เช่น พื้นที่ตู้เกิด พื้นที่คัดคุณภาพและดูแลลูกสัตว์ปีกระหว่างรอขนส่ง พื้นที่รวบรวม  
 ของเสียจากการผลิต พื้นที่ล้างอุปกรณ์ ห้องอาบน้ำก่อนเข้าในอาคารฟักไข่ และสำนักงาน

นอกจากนี้เพื่อสะดวกในการปฏิบัติงาน และสามารถป้องกันและควบคุมเชื้อก่อโรคร้ายในอาคารฟักไข่ได้  
 การวางแผนอาคารฟักไข่ในการปฏิบัติงานควรเป็นแบบทิศทางเดียว (One-way production flow) ที่ม  
 ความสอดคล้องกับกระบวนการทำงาน ตั้งแต่ขั้นตอนการรับไข่ฟักไปจนถึงการขนส่งลูกสัตว์ปีกออกจาก  
 โรงฟัก ไม่มีการย้อนกลับไปกลับมา หรือมีมาตรการอื่น ๆ ที่สามารถป้องกันการปนเปื้อนข้ามได้

รายการที่	1. องค์ประกอบของสถานที่ฟักไข่
	1.3 อาคารที่ฟักไข่
ข้อกำหนด	1.3.2 พื้นผิวภายในอาคารต้องมีผิวเรียบ ทำความสะอาดและฆ่าเชื้อง่าย
การปฏิบัติงาน	1.3.3 มีระบบควบคุมการไหลเวียนอากาศ อุณหภูมิ และแสงสว่างเพียงพอเหมาะสมกับ

#### คำอธิบาย

อาคารฟักไข่ที่ดีต้องมีโครงสร้างแข็งแรง สร้างด้วยวัสดุคงทน ออกแบบให้ง่ายต่อการบำรุงรักษาและ  
 ทำความสะอาด มีหลังคาสำหรับกันแดดกันฝน และมีการระบายอากาศที่ดี พื้นผิวอาคารต้องเป็นวัสดุผิวเรียบ  
 สามารถทำความสะอาดและฆ่าเชื้อได้ง่าย นอกจากนี้ต้องมีระบบควบคุมการไหลเวียนอากาศ อุณหภูมิ และ  
 แสงสว่างที่เหมาะสมตามคู่มือการปฏิบัติงาน

รายการที่	2. น้ำใช้สำหรับสถานที่ฟักไข่
ข้อกำหนด	2.1 แหล่งน้ำที่ใช้ในสถานที่ฟักไข่ต้องอยู่ในบริเวณที่ป้องกันการปนเปื้อนจากสิ่งที่เป็นอันตราย

#### คำอธิบาย

การพิจารณาเลือกแหล่งน้ำสำหรับสถานที่ฟักไข่ เป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยลดผลกระทบและความเสี่ยงต่อ  
 การดำเนินกิจการ แหล่งน้ำใช้สำหรับสถานที่ฟักไข่ ต้องไม่อยู่ในบริเวณที่เสี่ยงต่อการปนเปื้อนของ  
 อันตรายจากแหล่งกำเนิดมลพิษ หรือไม่ได้รับผลกระทบจากแหล่งกำเนิดมลพิษ เช่น สถานประกอบการ  
 อุตสาหกรรม ของเสียจากแหล่งชุมชน รวมถึงน้ำเสียจากโรงเรือน และบ้านพักอาศัย หากหลีกเลี่ยงไม่ได้  
 ต้องมีมาตรการที่สามารถป้องกันการปนเปื้อนหรือผลกระทบดังกล่าวเข้าสู่แหล่งน้ำที่ใช้ในสถานที่ฟักไข่

รายการที่	2. น้ำใช้สำหรับสถานที่พักใช้
ข้อกำหนด	2.2 น้ำที่ใช้ในสถานที่พักใช้ต้องเป็นน้ำที่สะอาด เหมาะสมในการใช้งาน

### คำอธิบาย

น้ำที่ใช้ในสถานที่พักใช้ต้องเป็นน้ำสะอาด มีปริมาณเพียงพอ และมีคุณภาพเหมาะสมต่อการนำมาใช้ประโยชน์ในการปฏิบัติงานแต่ละประเภท สถานที่พักใช้ควรมีระบบจัดการคุณภาพน้ำ ซึ่งอาจเป็นระบบเครื่องกรองน้ำ มีบ่อพักน้ำที่สามารถบำบัดน้ำก่อนนำไปใช้งาน หรือมีระบบน้ำหมุนเวียนแบบปิดที่มีการบำบัดน้ำก่อนใช้งาน เพื่อลดการปนเปื้อนจากสิ่งที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพสัตว์และผูู้บริโภค

### น้ำที่ใช้ในสถานที่พักใช้ต้อง

เป็นน้ำสะอาดและปริมาณโลหะหนักและจุลินทรีย์เป็นไปตามเกณฑ์ ในรายการดังต่อไปนี้

#### (1) โลหะหนัก

- สารหนู (As)	ไม่เกิน 0.05 มิลลิกรัมต่อลิตร
- แคดเมียม (Cd)	ไม่เกิน 0.01 มิลลิกรัมต่อลิตร
- ตะกั่ว (Pb)	ไม่เกิน 0.05 มิลลิกรัมต่อลิตร
- ปรอท (Hg)	ไม่เกิน 0.001 มิลลิกรัมต่อลิตร

#### (2) จุลินทรีย์

- จุลินทรีย์ที่ตรวจพบโดยวิธี Standard plate count	ไม่เกิน 500 CFU ต่อมิลลิลิตร
- โคลิฟอร์ม (Coliform)	น้อยกว่า 2.2 MPN ต่อ 100 มิลลิลิตร
- อีโคไล ( <i>E. coli</i> )	ไม่พบ
- แซลโมเนลลา ( <i>Salmonella</i> spp.)	ไม่พบ

โดยมีผลตรวจตัวอย่างคุณภาพน้ำในรายการข้างต้น เพื่อใช้เป็นหลักฐานในการตรวจประเมินครั้งแรก และตรวจตัวอย่างคุณภาพน้ำอย่างน้อย 1 ครั้งต่อรอบการต่ออายุใบรับรองมาตรฐาน ทั้งนี้ในช่วงที่มีสภาพแวดล้อมเสี่ยงต่อการนำไปใช้ในการผลิตหรือมีความสงสัยในคุณภาพน้ำ ควรมีการตรวจคุณภาพน้ำบางรายการตามความเสี่ยงของการปนเปื้อนอันตรายที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพสัตว์และผูู้บริโภคเพื่อวิเคราะห์การปนเปื้อนจากวัตถุหรือสิ่งที่เป็นอันตราย

รายการที่	3. การจัดการสถานที่พักไข่
	3.1 คู่มือการปฏิบัติงาน
ข้อกำหนด	3.1.1 มีคู่มือการปฏิบัติงานที่แสดงรายละเอียดการปฏิบัติงานที่สำคัญภายในสถานที่พักไข่ เช่น การจัดการไข่พัก การจัดการลูกสัตว์ปีก การจัดการด้านสุขภาพสัตว์ การใช้สารเคมี การจัดการสวัสดิภาพลูกสัตว์ปีก การทำความสะอาดและบำรุงรักษาอุปกรณ์ การจัดการด้านสิ่งแวดล้อม

### คำอธิบาย

คู่มือการปฏิบัติงานที่แสดงรายละเอียดการจัดการตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับสถานที่พักไข่สัตว์ปีก เป็นสิ่งสำคัญในการดำเนินกิจการสถานที่พักไข่ เพื่อให้การปฏิบัติงานเป็นไปด้วยความถูกต้อง เรียบร้อย มีประสิทธิภาพ มีวิธีแก้ไขที่ถูกต้อง ทันเวลา และลดความเสียหายในการประกอบกิจการ

สถานที่พักไข่ต้องมีแนวทางการทำงานในขั้นตอนต่างๆ ที่ชัดเจนตลอดการผลิต และต้องมีคู่มือการปฏิบัติงานที่แสดงให้เห็นวิธีการปฏิบัติงานในทุกขั้นตอนการผลิต การจัดการสถานที่พักไข่ การป้องกันและควบคุมโรค การจัดการด้านสวัสดิภาพสัตว์ และการดูแลสุขภาพลูกสัตว์ปีก เพื่อใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงานดังต่อไปนี้

- (1) การป้องกันและควบคุมโรค เช่น การสุขาภิบาลภายในโรงพัก สุขอนามัยส่วนบุคคล การใช้สารเคมี
- (2) การจัดการไข่พักและการพักไข่
- (3) การจัดการลูกสัตว์ปีก
- (4) การจัดการสุขภาพสัตว์ ประกอบด้วยโปรแกรมการใช้วัคซีน การใช้ยา สารเคมี
- (5) การทำความสะอาดและบำรุงรักษาอุปกรณ์
- (6) การควบคุมสัตว์พาหะ
- (7) การจัดการเรื่องสุขาภิบาลและสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วยแสงสว่าง อุณหภูมิ ความชื้น การระบายอากาศ การจัดการของเสีย การจัดการไข่ม ไข่ตายโคม ไข่ที่ไม่ได้คุณภาพ และลูกสัตว์ปีกคัดทิ้ง
- (8) การคุ้มครองและดูแลสวัสดิภาพสัตว์ปีก

รายการที่	3. การจัดการสถานที่พักไข่
	3.2 บุคลากร
ข้อกำหนด	3.2.1 มีจำนวนบุคลากรพอเหมาะกับปริมาณการผลิตลูกสัตว์ปีก มีการจัดแบ่งหน้าที่และความรับผิดชอบอย่างชัดเจนโดยคำนึงถึงการปนเปื้อนข้าม (cross contamination)
	3.2.2 มีสัตวแพทย์ที่มีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพการสัตวแพทย์ชั้นหนึ่ง และไบบรรองเป็นสัตวแพทย์ผู้ควบคุมฟาร์มสัตว์ปีก
	3.2.3 มีผู้ปฏิบัติงานที่จบการศึกษาทางสัตวบาล สัตวศาสตร์ หรือสาขาที่เกี่ยวข้องทำหน้าที่ดูแลการพัก



### คำอธิบาย

การจัดการบุคลากรที่ดี เป็นตัวแปรหนึ่งที่ทำให้กิจการสถานที่ฟักไข่ประสบความสำเร็จ สถานที่ฟักไข่ต้องมีจำนวนบุคลากรเพียงพอและเหมาะสมกับปริมาณการผลิต โดยจัดแบ่งหน้าที่และความรับผิดชอบของบุคลากรหรือผู้ปฏิบัติงานตามความรู้ความสามารถและความถนัด ระบุแบ่งแยกหน้าที่ความรับผิดชอบในการปฏิบัติงานแต่ละตำแหน่งอย่างชัดเจนโดยคำนึงถึงการปนเปื้อนข้าม

สัตวแพทย์ และสัตวบาลเป็นบุคลากรที่มีความสำคัญ จึงต้องมีการกำหนดคุณสมบัติและภาระงานในความรับผิดชอบ ดังนี้

(1) สัตวแพทย์ คือ ผู้ควบคุมกำกับดูแลด้านสุขภาพสัตว์และสุขอนามัยภายในสถานที่ฟักไข่ ตลอดจนรับผิดชอบดูแลสวัสดิภาพของลูกสัตว์ปีก สัตวแพทย์ต้องมีใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพการสัตวแพทย์ชั้นหนึ่งตามพระราชบัญญัติวิชาชีพการสัตวแพทย์ พ.ศ. 2545 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม และได้รับใบรับรองสัตวแพทย์ผู้ควบคุมฟาร์มสัตว์ปีกซึ่งออกโดยกรมปศุสัตว์ โดยสัตวแพทย์ 1 คน รับผิดชอบในการดูแลลูกสัตว์ปีกที่ผลิตไม่เกิน 2,000,000 ตัวต่อสัปดาห์

(2) สัตวบาล คือ ผู้ควบคุมดูแลการฟักไข่ที่จบการศึกษาทางสัตวบาล/สัตวศาสตร์หรือสาขาที่เกี่ยวข้องหรือเป็นผู้ที่มีประสบการณ์อย่างน้อย 3 ปี โดยสัตวบาล 1 คน ดูแลลูกสัตว์ปีกที่ผลิตได้ ไม่เกิน 500,000 ตัวต่อสัปดาห์

รายการที่	3. การจัดการสถานที่ฟักไข่
	3.2 บุคลากร
ข้อกำหนด	3.2.4 ผู้ปฏิบัติงานต้องมีความรู้ และได้รับการฝึกอบรมอย่างต่อเนื่องเพื่อสามารถจัดการสถานที่ฟักไข่ได้อย่างถูกต้อง

### คำอธิบาย

การปฏิบัติงานในสถานที่ฟักไข่สัตว์ปีกอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการจะช่วยให้ลูกสัตว์ปีกมีอัตราการรอดสูง ได้ผลิตผลที่ดีและมีคุณภาพตามมาตรฐาน บุคลากรผู้ปฏิบัติงานจะต้องได้รับการฝึกอบรมอย่างต่อเนื่องเกี่ยวกับวิธีการปฏิบัติงานตามเอกสารคู่มือการปฏิบัติงานและหัวข้ออื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องก่อนเริ่มปฏิบัติงาน เพื่อเสริมสร้างความรู้ทางวิชาการสามารถติดตามกฎระเบียบ และมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและเทคนิคการผลิตที่เป็นปัจจุบันในระหว่างการฝึกอบรม และต้องบันทึกข้อมูลการฝึกอบรมลงในประวัติบุคลากร เช่น

- การจัดการเรื่องการดูแลไข่ฟักและลูกสัตว์ปีก
- การเตรียมสถานที่ฟักไข่สัตว์ปีก
- หลักสวัสดิภาพสัตว์ปีก
- สุขลักษณะส่วนบุคคล
- การสุขาภิบาล

- การปฏิบัติเมื่อเกิดเหตุฉุกเฉิน เช่น ไฟฟ้าดับ อัคคีภัย ภัยธรรมชาติ สารเคมีรั่วไหล
- การใช้เวชภัณฑ์ ชีวภัณฑ์ และเคมีภัณฑ์สำหรับสัตว์
- ระบบประกันคุณภาพ เช่น GAP, HACCP

รายการที่	3. การจัดการสถานที่พักไข่
	3.2 บุคลากร
ข้อกำหนด	3.2.5 ผู้ปฏิบัติงานในอาคารพักไข่ต้องมีสุขลักษณะส่วนบุคคลที่ดี และได้รับการตรวจสอบสภาพอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง

#### คำอธิบาย

การมีสุขลักษณะส่วนบุคคลที่ดีของผู้ปฏิบัติงานในสถานที่พักไข่เป็นปัจจัยที่สำคัญในการป้องกันหรือลดการปนเปื้อนของเชื้อก่อโรคที่สำคัญจากผู้ปฏิบัติงานสู่ลูกสัตว์ปีกที่ผลิตได้

ผู้ปฏิบัติงานต้องดูแลสุขลักษณะส่วนบุคคลอย่างสม่ำเสมอตลอดเวลาที่ปฏิบัติงาน และได้รับการตรวจสอบสภาพตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องเป็นประจำทุกปี อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง และเก็บบันทึกข้อมูลการตรวจสอบสภาพประจำปี ในกรณีที่ผู้ปฏิบัติงานแสดงอาการป่วยหรือบาดเจ็บที่เสี่ยงต่อการแพร่เชื้อ เช่น มีไข้ เจ็บคอ ท้องร่วง อาเจียน ต้องแจ้งผู้จัดการสถานที่พักไข่ให้ทราบและไม่ให้เข้าปฏิบัติงานภายในอาคารพักไข่ จนกว่าจะหายป่วยเป็นปกติ

รายการที่	3. การจัดการสถานที่พักไข่
	3.2 บุคลากร
ข้อกำหนด	3.2.6 มีการจัดการแรงงานที่ดี ดังนี้
	(1) มีหนังสือสัญญาการจ้างงาน
	(2) จ้างแรงงานที่มีอายุไม่น้อยกว่า 18 ปีบริบูรณ์ หรือปฏิบัติตามกฎหมายคุ้มครองแรงงาน
	(3) กรณีเป็นแรงงานต่างด้าวต้องมีหนังสือเดินทางที่ถูกต้องตามกฎหมายและมีใบอนุญาตทำงาน
	(4) จัดสวัสดิการแก่ผู้ใช้แรงงานอย่างเหมาะสมและพอเพียง
	(5) จัดหาอุปกรณ์เพื่อความปลอดภัยของผู้ปฏิบัติงาน
	(6) ปฏิบัติต่อลูกจ้างชายและหญิงโดยเท่าเทียมกันในการจ้างงาน

#### คำอธิบาย

บุคลากรหรือแรงงานเป็นสิ่งสำคัญในการดำเนินกิจการสถานที่พักไข่สัตว์ปีก ผู้ประกอบการจึงต้องมีการจัดการแรงงานที่เหมาะสม ดังนี้

## (1) มีหนังสือสัญญาการจ้างงาน

หนังสือการจ้างงาน เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการจ้างงาน ผู้ประกอบการ (นายจ้าง) ควรทำหนังสือสัญญาการจ้างงานกับลูกจ้างเป็นลายลักษณ์อักษรในภาษาที่ลูกจ้างเข้าใจ เพื่อระบุสภาพการจ้าง เช่น หน้าที่ ความรับผิดชอบ อัตราค่าจ้าง สิทธิประโยชน์ที่ลูกจ้างได้รับ โดยเป็นการตกลงยินยอมร่วมกันทั้งสองฝ่าย และลูกจ้างมาทำงานด้วยความสมัครใจไม่ถูกบังคับ

## (2) จ้างลูกจ้างที่มีอายุไม่น้อยกว่า 18 ปีบริบูรณ์ หรือปฏิบัติตามกฎหมายคุ้มครองแรงงาน

นายจ้างต้องปฏิบัติตามข้อบังคับการจ้างด้วยความรับผิดชอบและสอดคล้องกับกฎหมายที่เกี่ยวข้อง นายจ้างควรจ้างลูกจ้างที่มีอายุไม่น้อยกว่า 18 ปีบริบูรณ์ หรือปฏิบัติตามกฎหมายคุ้มครองแรงงาน

## (3) กรณีเป็นแรงงานต่างด้าวต้องมีหนังสือเดินทางที่ถูกต้องตามกฎหมายและมีใบอนุญาตทำงาน

การจ้างแรงงานที่ถูกต้องตามกฎหมาย เป็นการช่วยภาครัฐลดปัญหาทางสังคม นอกจากนี้ การจ้างแรงงานที่ไม่ถูกต้องตามกฎหมาย เป็นความผิดและมีโทษตามที่กฎหมายกำหนด นายจ้างควรหาความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับกฎหมายแรงงานที่เกี่ยวข้อง และจ้างแรงงานต่างด้าวที่ถูกต้องตามกฎหมายเท่านั้น โดยต้องมีหนังสือเดินทาง (passport) หรือเอกสารที่ทางราชการออกให้เป็นหลักฐาน เช่น บัตรประจำตัวคนซึ่งไม่มีสัญชาติไทย และมีใบอนุญาตทำงาน

## (4) จัดสวัสดิการแก่ผู้ใช้แรงงานอย่างเหมาะสมและพอเพียง

การมีสวัสดิการที่ดีสำหรับผู้ใช้แรงงาน จะทำให้ลูกจ้างมีคุณภาพชีวิตที่ดี มีกำลังใจในการทำงาน และมีความเอาใจใส่ต่องาน นายจ้างต้องมีการจัดระบบสวัสดิการต่อลูกจ้างอย่างพอเพียง เช่น บ้านพักที่มีอากาศถ่ายเทสะดวก เป็นสัดส่วน ปลอดภัย มีห้องน้ำและห้องสุขาที่สะอาดและเพียงพอ มีน้ำสะอาดสำหรับดื่ม มีน้ำใช้ มีชุดปฐมพยาบาลเบื้องต้น

## (5) จัดหาอุปกรณ์เพื่อความปลอดภัยของผู้ปฏิบัติงาน

การทำงานในสถานที่พักใช้ มีการใช้เครื่องมือ สารเคมีต่าง ๆ ซึ่งอาจก่อให้เกิดอันตรายต่อผู้ปฏิบัติงานได้ จึงจำเป็นต้องจัดหาเครื่องมือ อุปกรณ์ และคู่มือการใช้งานเพื่อความปลอดภัย

ผู้ประกอบการต้องจัดหาอุปกรณ์เพื่อความปลอดภัยส่วนบุคคลที่ได้มาตรฐานและเหมาะสมกับลักษณะงานให้แก่ผู้ปฏิบัติงาน เช่น ถุงมือ รองเท้าบูท หน้ากากอนามัย และจัดเตรียมคู่มือการใช้งานเครื่องมือเครื่องจักร สารเคมี

## (6) ปฏิบัติต่อลูกจ้างชายและหญิงโดยเท่าเทียมกันในการจ้างงาน

การจ้างงานทั้งชายและหญิง ต้องได้รับการปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกัน เว้นแต่ลักษณะหรือสภาพของงานไม่อาจปฏิบัติเช่นนั้นได้

รายการที่	3. การจัดการสถานที่พักไข่
	3.3 การทำความสะอาดและบำรุงรักษา
ข้อกำหนด	3.3.1 สถานที่พักไข่และอุปกรณ์ ต้องสะอาด ถูกสุขลักษณะ

#### คำอธิบาย

สถานที่พักไข่ต้องมีระบบทำความสะอาดและฆ่าเชื้อสถานที่ รวมถึงอุปกรณ์อย่างมีประสิทธิภาพและถูกสุขลักษณะ โดยมีแผนการทำความสะอาดและมีวิธีการฆ่าเชื้อโรคที่เหมาะสม และปฏิบัติตามแผนดังกล่าว เพื่อตัดวงจรของเชื้อโรคและช่วยป้องกันโรคที่จะเกิดกับลูกสัตว์ปีก

รายการที่	3. การจัดการสถานที่พักไข่
	3.3 การทำความสะอาดและบำรุงรักษา
ข้อกำหนด	3.3.2 มีการตรวจประสิทธิภาพการทำความสะอาดภายในอาคาร ตู้ออกไข่ ตู้ออกไข่ และอุปกรณ์พักไข่ โดยเก็บตัวอย่างเพื่อตรวจหาเชื้อแบคทีเรียและเชื้อรา

#### คำอธิบาย

ภายหลังการทำความสะอาดฆ่าเชื้อสถานที่และอุปกรณ์หลังเสร็จสิ้นการปฏิบัติงาน ต้องมีการตรวจสอบประสิทธิภาพของการทำความสะอาดและฆ่าเชื้อ โดยสุ่มเก็บตัวอย่างตามแผนที่กำหนด เพื่อตรวจหาระดับเชื้อแบคทีเรียและเชื้อราที่ตกค้างในตู้ออกไข่ ตู้ออกไข่ อุปกรณ์พักไข่ และภายในอาคารพักไข่ เพื่อให้มั่นใจว่าสถานที่และอุปกรณ์ที่ใช้มีความสะอาด และเป็นการเฝ้าระวังความผิดพลาดหรือข้อบกพร่องที่อาจเกิดขึ้นในขั้นตอนการทำความสะอาด

รายการที่	3. การจัดการสถานที่พักไข่
	3.3 การทำความสะอาดและบำรุงรักษา
ข้อกำหนด	3.3.3 มีการบำรุงรักษาสถานที่พักไข่และอุปกรณ์ให้อยู่ในสภาพดี สามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

#### คำอธิบาย

การบำรุงรักษา ซ่อมแซมอาคารและอุปกรณ์ให้อยู่ในสภาพดี มีวัตถุประสงค์เพื่อความปลอดภัยของลูกสัตว์ปีกและผู้ปฏิบัติงาน และเพื่อเป็นการรักษาประสิทธิภาพในการทำงานให้สามารถดำเนินไปตามแผนที่กำหนดไว้ ผู้ประกอบการต้องซ่อมแซม บำรุงรักษาอาคารให้อยู่ในสภาพดี ปิดช่องหรือรูรั่วตามผนัง ประตู หลังคาที่อาจเปิดโอกาสให้สัตว์พาหะเข้าสู่อาคารได้ รวมทั้งตรวจสอบและซ่อมแซมสภาพอุปกรณ์ที่ใช้งานให้อยู่ในสภาพที่ดีใช้งานได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ โดยมีแผนการซ่อมบำรุงรักษาอุปกรณ์แต่ละชนิดตามระยะเวลา และตามคู่มือการใช้งานของอุปกรณ์แต่ละชนิด และมีการจดบันทึกข้อมูล

รายการที่	3. การจัดการสถานที่พักใช้
	3.3 การทำความสะอาดและบำรุงรักษา
ข้อกำหนด	3.3.4 มีเครื่องกำเนิดไฟฟ้าสำรองและระบบสัญญาณเตือนกรณีระบบการทำงานขัดข้องที่สามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

#### คำอธิบาย

ในปัจจุบันมีการใช้อุปกรณ์อัตโนมัติที่ใช้ไฟฟ้าในการควบคุมอุณหภูมิและความชื้นสัมพัทธ์ให้คงที่เหมาะสมต่อการพักใช้ ดังนั้นสถานที่พักใช้ต้องมีการตรวจสอบสภาพการทำงานของอุปกรณ์พักใช้แบบอัตโนมัติที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงาน และต้องมีสัญญาณเตือนกรณีขัดข้อง ทั้งนี้ควรตรวจสอบระบบสัญญาณเตือนให้สามารถใช้งานได้อย่างสม่ำเสมอ หากพบว่าชำรุดเสียหายต้องแก้ไขทันที และต้องมีอุปกรณ์สำรองและเครื่องกำเนิดไฟฟ้า โดยเครื่องกำเนิดไฟฟ้าสำรองควรอยู่ใกล้อาคารพักใช้เพื่อสะดวกต่อการเปิดปิดเครื่อง

รายการที่	4. การรับไข่พัก
ข้อกำหนด	4.1 ไข่พักที่รับต้องมาจากฟาร์มที่ได้รับการรับรองตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับฟาร์มสัตว์ปีกพันธุ์ที่เกี่ยวข้อง

#### คำอธิบาย

ไข่พักที่จะนำเข้าพักต้องมาจากฟาร์มพ่อแม่พันธุ์ที่ดี ปลอดภัยจากโรคระบาดตามพระราชบัญญัติโรคระบาดสัตว์ พ.ศ. 2558 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม โดยเป็นฟาร์มที่ได้รับการรับรองตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับฟาร์มสัตว์ปีกพันธุ์ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ มาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับฟาร์มไก่พันธุ์ (มกษ. 6903) หรือมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับฟาร์มเป็ดพันธุ์ (มกษ. 6900)

รายการที่	4. การรับไข่พัก
ข้อกำหนด	4.2 บริเวณรับไข่พักต้องสะอาด และในการรับไข่พักต้องมีการตรวจสอบคุณภาพไข่พักทางกายภาพเบื้องต้น และตรวจสอบความสะอาดและความเหมาะสมของพาหนะที่ใช้ขนส่งไข่พัก

#### คำอธิบาย

บริเวณรับไข่พักต้องสะอาด สามารถป้องกันฝนและแสงแดดที่มากกระทบไข่พักได้โดยตรง และควรมีพื้นที่เหมาะสมกับปริมาณไข่พักและการปฏิบัติงาน ในการตรวจรับไข่พัก ต้องมีการตรวจสอบคุณภาพไข่พักทางกายภาพเบื้องต้นว่ามีความเหมาะสมที่จะนำมาเข้าพัก ตรวจสอบพาหนะขนส่งไข่พักว่าสะอาด มีการป้องกันการปนเปื้อนและรักษาคุณภาพของไข่พักระหว่างการขนส่ง

ในกรณีของการขนส่งไข่ฟักในระยะไกลและใช้เวลานาน ต้องใช้พาหนะระบบปิดที่สามารถควบคุมอุณหภูมิไม่สูงกว่า 21 °C และความชื้นสัมพัทธ์ไม่น้อยกว่า 50% หรือตามคู่มือปฏิบัติงาน และควรระวังไม่ให้เกิดหยดน้ำควบแน่นจับที่เปลือกไข่ ซึ่งจะเป็นตัวนำเชื้อโรคที่ผิวไข่เข้าไปในฟองไข่

ในกรณีที่ฟาร์มพ่อแม่พันธุ์สัตว์ปีกอยู่ในรัศมีใกล้กับสถานที่ฟักไข่สัตว์ปีกและใช้เวลาขนส่งสั้น สามารถขนส่งไข่ฟักด้วยพาหนะระบบเปิดที่สะอาด และมีการจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับการรักษาคุณภาพไข่ฟักระหว่างการขนส่ง

รายการที่	5. การจัดการไข่ฟัก
ข้อกำหนด	5.1 คัดเลือกไข่ฟักที่มีคุณภาพ ทำความสะอาด และฆ่าเชื้ออย่างถูกต้องสุกสุก

#### คำอธิบาย

ในการคัดคุณภาพไข่ฟักก่อนนำเข้าฟัก ต้องคัดแยกไข่ที่สกปรก บุบ แตกหรือมีรอยร้าว เปลือกบางหรือขรุขระ รูปร่างหรือขนาดผิดปกติ และนำไปจัดการด้วยวิธีที่เหมาะสม ไม่ให้ปนกับไข่ปกติและไม่ก่อให้เกิดการปนเปื้อนของเชื้อ โดยไข่ที่ได้คุณภาพควรมีน้ำหนักไข่ตามมาตรฐานสายพันธุ์

มีการทำความสะอาดและต้องฆ่าเชื้อไข่ที่จะเข้าฟักในกรณีไม่ได้ดำเนินการมาก่อน หรืออาจมีการฆ่าเชื้อซ้ำอีกครั้ง เพื่อกำจัดเชื้อที่อาจปนเปื้อนหลังจากการฆ่าเชื้อครั้งแรก โดยการฆ่าเชื้อผิวเปลือกไข่ฟักทำได้โดยการรมควัน (fumigation) หรือการฉีดพ่นน้ำยาฆ่าเชื้อในอัตราส่วนและปริมาณตามที่สัตวแพทย์กำหนด

นอกจากนี้พนักงานคัดไข่จะต้องมีการฆ่าเชื้อที่มือ ทั้งก่อนปฏิบัติงานและระหว่างปฏิบัติงาน เพื่อป้องกันการปนเปื้อนข้าม และต้องมีการทำความสะอาด ฆ่าเชื้ออุปกรณ์ที่สัมผัสกับไข่ ก่อนและหลังปฏิบัติงาน หากมีไข่ตกหล่นเสียหายระหว่างการคัดไข่ ควรเก็บทำความสะอาดและฆ่าเชื้อโดยเร็ว

รายการที่	5. การจัดการไข่ฟัก
ข้อกำหนด	5.2 หากจำเป็นต้องเก็บรักษาไข่ ให้เก็บในห้องที่ควบคุมสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม เพื่อชะลอการเจริญเติบโตของตัวอ่อนที่ได้รับการผสมแล้ว โดยเก็บไว้ที่อุณหภูมิไม่สูงกว่า 21 °C และความชื้นสัมพัทธ์ไม่น้อยกว่า 50% หรือตามคู่มือปฏิบัติงาน

#### คำอธิบาย

ในกรณีที่จำเป็นต้องมีการเก็บรักษาไข่ฟัก ต้องเก็บรักษาในห้องที่ควบคุมสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม เพื่อชะลอการเจริญเติบโตของตัวอ่อนที่ได้รับการผสมแล้ว โดยเก็บไว้ที่อุณหภูมิไม่สูงกว่า 21 °C ความชื้นสัมพัทธ์ไม่น้อยกว่า 50% หรือตามคู่มือปฏิบัติงาน

ผู้ที่เข้าห้องเก็บไข่ฟัก ต้องมีการฆ่าเชื้อรองเท้าและมือก่อนเข้าห้องเก็บไข่ฟักทุกครั้ง โดยผู้ประกอบการ ต้องจัดให้มีอุปกรณ์ทำความสะอาดฆ่าเชื้อรองเท้าและมือที่บริเวณทางเข้าห้องเก็บไข่

ในห้องเก็บไข่ฟัก ควรมีการจัดวางไข่ฟักที่รับให้เป็นระเบียบ มีป้ายบ่งชี้สถานะ และจัดบันทึกรายละเอียดของจำนวนไข่ฟัก แหล่งที่มา เช่น ฟาร์ม โรงเรือน ผุง อายุ พันธุ์ของพ่อแม่พันธุ์ วันที่เก็บไข่ที่ฟาร์ม วันที่รับไข่ที่สถานที่ฟัก เพื่อให้สามารถตรวจสอบได้ในกรณีเกิดปัญหา และมีลำดับการจัดการเข้าฟักตามอายุไข่ฟัก และต้องมีการทำความสะอาดและฆ่าเชื้อห้องเก็บไข่เป็นประจำ หากมีไข่ตกหล่นเสียหายควรเก็บทำความสะอาดและฆ่าเชื้อโดยเร็ว

รายการที่	6. การฟักไข่
ข้อกำหนด	6.1 นำไข่เข้าตู้ฟักที่ควบคุมอุณหภูมิ ความชื้นสัมพัทธ์ ให้เหมาะสมกับการฟักไข่แต่ละช่วงอายุไข่ฟัก และปฏิบัติตามคู่มือปฏิบัติงาน

**คำอธิบาย**

การควบคุมกระบวนการฟักในตู้ฟักให้มีสภาพแวดล้อมเหมาะสมอย่างต่อเนื่อง จะทำให้การฟักไข่ในตู้ฟักเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้ลูกสัตว์ปีกมีคุณภาพดี อุณหภูมิของไข่ฟักตั้งแต่เก็บจากฟาร์มพ่อแม่พันธุ์ จนกระทั่งนำเข้าตู้ฟักจะมีการเปลี่ยนแปลง โดยในขั้นตอนการเก็บรักษาและขนส่ง อุณหภูมิจะค่อย ๆ ลดลง และเมื่อนำเข้าตู้ฟักอุณหภูมิจะค่อย ๆ เพิ่มขึ้น ทั้งนี้ต้องควบคุมอุณหภูมิให้อยู่ในระดับที่เหมาะสมในแต่ละขั้นตอนไม่ให้เย็น หรือร้อนเกินไป นอกจากนี้ต้องระมัดระวังไม่ให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของอุณหภูมิที่รวดเร็วเกินไป เพราะจะทำให้เกิดการควบแน่นของน้ำบนผิวเปลือกไข่เป็นหยดน้ำ (sweating) ซึ่งอาจส่งผลให้เกิดการปนเปื้อนเชื้อโรคเข้าสู่ฟองไข่ได้ง่ายขึ้น

จัดเรียงไข่เข้าตู้ฟัก ที่ควบคุมอุณหภูมิและ ความชื้นสัมพัทธ์ให้มีความเหมาะสมกับอายุไข่ฟัก ในบางกรณีสถานประกอบการอาจมีการเพิ่มอุณหภูมิจนอุณหภูมิของไข่ฟักใกล้เคียงกับอุณหภูมิห้องก่อนนำเข้าตู้ฟักตามที่กำหนดไว้ในคู่มือปฏิบัติงาน

ให้กลับไข่ทุกวันอย่างน้อยวันละ 4 ครั้ง ถึง 6 ครั้ง หรือตามที่กำหนดไว้ในคู่มือปฏิบัติงาน การกลับไข่ระหว่างการฟักจะส่งผลให้มีการกระจายของอุณหภูมิและความชื้นบนฟองไข่แต่ละด้านสม่ำเสมอ ซึ่งส่งผลโดยตรงต่อการเจริญเติบโตของตัวอ่อนในระยะเริ่มต้น และป้องกันไม่ให้ตัวอ่อนเจริญเติบโตติดเยื่อเปลือกไข่ นอกจากนี้ยังมีส่วนช่วยให้เกิดความสมดุลของการไหลของอากาศภายในตู้ฟักด้วย

รายการที่	6. การฟักไข่
ข้อกำหนด	6.2 ส่องไข่ฟักเพื่อคัดแยกไข่ลม ไข่ตายโคม และไข่ที่ไม่ได้คุณภาพออกและจัดบันทึกข้อมูล
ที่เหมาะสม	6.3 ย้ายไข่ฟักไปสู่ตู้ที่เกิดที่สะอาด และมีการควบคุมอุณหภูมิและความชื้นสัมพัทธ์

### คำอธิบาย

เมื่อครบระยะเวลาในตู้พักตามคู่มือปฏิบัติงาน ให้ย้ายไข่จากตู้พักเข้าตู้เกิดที่มีการควบคุมอุณหภูมิและความชื้นสัมพัทธ์ที่เหมาะสมตามที่กำหนดไว้ในคู่มือปฏิบัติงาน โดยในระหว่างขั้นตอนการย้ายไข่พักจะต้องมีการส่องไข่พักเพื่อคัดแยกไขล้มและไข่ตายโคมออก และจดบันทึกข้อมูลจำนวนไข่ที่นำเข้าตู้เกิด ไขล้ม และไข่ตายโคม และทำทำความสะอาดฆ่าเชื้อตู้พักหลังการใช้งาน หรือตามคู่มือปฏิบัติงาน

การย้ายไข่พักจะต้องทำอย่างระมัดระวัง นุ่มนวล รวดเร็ว เนื่องจากในช่วงของการย้ายไข่พักเปลือกไข่จะเปราะ จากการที่ตัวอ่อนนำแคลเซียมจากเปลือกไข่ไปพัฒนาโครงสร้างของร่างกาย

ต้องล้างทำความสะอาดฆ่าเชื้อตู้เกิดและถาดของตู้เกิด แล้วทำให้แห้ง ก่อนย้ายไข่พักเข้าตู้เกิด เนื่องจากไข่พักที่อยู่ในถาดที่เปียกจะมีอุณหภูมิไม่สม่ำเสมอ และมีโอกาสติดเชื้อได้ง่าย

รายการที่	6. การพักไข่
ข้อกำหนด	6.4 เมื่อครบกำหนดการพัก ให้นำลูกสัตว์ปีกออกจากตู้เกิด เพื่อนำไปคัดแยกลูกสัตว์ปีกที่ไม่สมบูรณ์
	6.5 ให้กำจัดของเสียจากการพักไข่ ทำความสะอาดฆ่าเชื้อถาดเกิด และตู้เกิดทุกครั้งหลังจากนำลูกสัตว์ปีกออกจากตู้เกิด เพื่อไม่ให้เกิดการปนเปื้อนเชื้อโรค หรือเป็นแหล่งสะสมของสัตว์พาหะ

### คำอธิบาย

เมื่อครบกำหนดการพัก ต้องตรวจสอบสภาพลูกสัตว์ปีกเพื่อจัดเรียงลำดับการนำลูกสัตว์ปีกออกจากตู้เกิด และให้นำลูกสัตว์ปีกออกจากตู้เกิด เพื่อนำไปคัดแยกลูกสัตว์ปีกที่ไม่สมบูรณ์

หลังจากนำลูกสัตว์ปีกออกจากตู้เกิดแล้ว ให้กำจัดของเสียจากการพักไข่ ซึ่งหมายรวมถึงเปลือกไข่ ไขล้ม ไข่ตายโคม ไข่ที่ตัวอ่อนยังไม่ตายแต่ไม่สามารถฟักออกมาได้ ทั้งที่เจาะและไม่เจาะเปลือก และทำความสะอาดฆ่าเชื้อถาดเกิดและตู้เกิดทุกครั้ง เพื่อไม่ให้เกิดการปนเปื้อนเชื้อโรคหรือเป็นแหล่งสะสมของสัตว์พาหะ

รายการที่	7. การจัดการหลังการพัก
	7.1 การคัดคุณภาพและแยกเพศลูกสัตว์ปีก
ข้อกำหนด	7.1.1 คัดคุณภาพและแยกเพศลูกสัตว์ปีกโดยผู้ปฏิบัติงานที่ผ่านการฝึกอบรม และปฏิบัติงานจนมีความชำนาญ และจดบันทึกข้อมูล
	7.1.2 คัดลูกสัตว์ปีกที่ไม่ได้คุณภาพออก และมีวิธีการจัดการที่เหมาะสม ไม่ให้เกิดความทุกข์ทรมาน



### คำอธิบาย

ผู้คัดคุณภาพและแยกเพศลูกสัตว์ปีกต้องผ่านการฝึกอบรม และปฏิบัติงานจนมีความชำนาญในการปฏิบัติงานเพื่อคัดแยกลูกสัตว์ปีกที่ไม่ได้คุณภาพ รวมถึงการคัดแยกเพศอย่างถูกต้อง โดยตรวจประเมินลักษณะโดยรวมของลูกสัตว์ปีกด้วยสายตา

ให้คัดคุณภาพลูกสัตว์ปีก โดยลักษณะของลูกสัตว์ปีกที่ได้คุณภาพจะมีรูปร่างสมบูรณ์ ขนแห้งและฟู ไม่มีเชื้อเปลือกไข่ติดขน ท้องไม่บวม สะดือปิดสนิท และสะดือไม่ดำ ในขณะที่ลักษณะของลูกสัตว์ปีกที่จะต้องคัดทิ้งคือ ลูกสัตว์ปีกสะดือดำ ท้องบวม สะดือปิดไม่สนิท ข้อขาแดง ขาดน้ำ (dehydrate) อ่อนแอ บาดเจ็บ พิการ ขนาด และสีขนไม่ได้คุณภาพหรือปนเปื้อนไข่น้ำ โดยลูกสัตว์ปีกที่ผิดปกติดังกล่าวหรือไม่ได้คุณภาพให้จับใส่กล่องแยกต่างหาก ลูกสัตว์ปีกคัดทิ้งให้ทำลายด้วยวิธีที่ไม่ทรมาณตามหลักสวัสดิภาพสัตว์ เช่น การรมแก๊ส การใช้ใบมีดความเร็วสูง และจัดบันทึกจำนวนและลักษณะความผิดปกติของลูกสัตว์ปีกคัดทิ้ง

ในบางกรณี อาจมีการคัดแยกเพศลูกสัตว์ปีก และการจัดการอื่นๆ เพิ่มเติมตามคู่มือปฏิบัติงาน

นอกจากนี้ผู้ปฏิบัติงานในส่วนนี้ต้องให้ความระมัดระวังเรื่องสุขอนามัยเป็นพิเศษ เนื่องจากผู้ปฏิบัติงานต้องสัมผัสกับลูกสัตว์ปีกโดยตรง ผู้ปฏิบัติงานต้องมีการฆ่าเชื้อที่มือทั้งก่อน และระหว่างปฏิบัติงาน และต้องมีการทำความสะอาดฆ่าเชื้ออุปกรณ์ที่ใช้ในการคัดลูกสัตว์ปีกก่อนและหลังปฏิบัติงาน เพื่อป้องกันการปนเปื้อนข้าม

รายการที่	7. การจัดการหลังการฟัก
	7.2 การให้วัคซีน
ข้อกำหนด	7.2.1 การให้วัคซีนต้องอยู่ภายใต้การควบคุมดูแลของสัตวแพทย์ผู้ควบคุมฟาร์มสัตว์ปีกตามข้อกำหนดใน มกษ. 9032 มาตรฐานสินค้าเกษตร เรื่อง ข้อปฏิบัติการควบคุมการใช้ยาสัตว์

### คำอธิบาย

สัตวแพทย์ผู้ควบคุมฟาร์มสัตว์ปีกเป็นผู้ที่มีความเข้าใจเรื่องการจัดการด้านสุขภาพสัตว์ปีก โรคระบาดที่สำคัญ และการใช้ยาสัตว์ ดังนั้นการให้วัคซีน ต้องอยู่ภายใต้การดูแลของสัตวแพทย์ผู้ควบคุมฟาร์มสัตว์ปีก และตามข้อกำหนดใน มกษ. 9032 มาตรฐานสินค้าเกษตร เรื่อง ข้อปฏิบัติการควบคุมการใช้ยาสัตว์ และควรมีการตรวจหาระดับภูมิคุ้มกัน (antibody titer) ต่อโรคในลูกสัตว์ปีกในกรณีจำเป็น ตามดุลยพินิจของสัตวแพทย์ผู้ควบคุมฟาร์มสัตว์ปีก

สถานที่ฟักไข่ควรส่งเสริมสุขภาพลูกสัตว์ปีกให้มีภูมิคุ้มกันโรค โดยส่วนใหญ่มีการให้วัคซีนในลูกสัตว์ปีกอายุ 1 วัน เพื่อสะดวกต่อการจัดการ และลดความเครียดของลูกสัตว์ปีก

รายการที่	7. การจัดการหลังการพัก
	7.3 การดูแลลูกสัตว์ปีกขณะรอการขนส่ง
ข้อกำหนด	7.3.1 บรรจุลูกสัตว์ปีกไว้ในกล่องที่อากาศถ่ายเทสะดวก และพักไว้ในห้องที่มีแสงสีฟ้าหรือมีความเข้มแสงต่ำตามหลักสวัสดิภาพสัตว์
	7.3.2 หลังคัดคุณภาพและให้วัคซีนลูกสัตว์ปีก ให้ทำความสะอาด ซ้ำเชื้ออุปกรณ์และห้องคัดคุณภาพลูกสัตว์ปีก
	7.3.3 มีแผนและผลการสุ่มตรวจตัวอย่างทางห้องปฏิบัติการเพื่อยืนยันประสิทธิภาพการทำความสะอาดซ้ำเชื้อของห้องคัดคุณภาพและอุปกรณ์ รวมถึงตรวจหาการปนเปื้อนของเชื้อโรคและสุขภาพลูกสัตว์ปีก

### คำอธิบาย

ในขณะรอการขนส่ง ให้จัดเก็บลูกสัตว์ปีกโดยคำนึงถึงหลักสวัสดิภาพสัตว์ ปฏิบัติกับลูกสัตว์ปีกอย่างระมัดระวัง และกระทำด้วยความนุ่มนวล ไว้ในกล่องที่มีอากาศถ่ายเทสะดวก กล่องใส่ลูกสัตว์ปีกควรมีวัสดุรองพื้นกล่อง ไม่มีส่วนแหลมที่เป็นอันตรายต่อลูกสัตว์ปีก และมีขนาดเหมาะสม โดยมีพื้นที่อย่างน้อย 21 ตารางเซนติเมตร ต่อลูกสัตว์ปีก 1 ตัว และให้พักไว้ในห้องที่มีแสงสีฟ้าหรือมีความเข้มแสงต่ำ (ไม่เกิน 10 ลักซ์ (Lux) มีอุณหภูมิ และความชื้นสัมพัทธ์ ตามที่กำหนดไว้ในคู่มือปฏิบัติงาน

หลังจากคัดคุณภาพลูกสัตว์ปีกเสร็จ ให้ทำความสะอาดและฆ่าเชื้อ อุปกรณ์และห้องคัดลูกสัตว์ปีกทุกครั้ง ในกรณีอาคารที่ฟักไข่สัตว์ปีกมีระบบกรองอากาศ ควรมีการทำความสะอาดตัวเครื่อง แผ่นกรอง และระบบท่ออากาศของระบบกรองอากาศอย่างสม่ำเสมอ เพื่อลดการสะสมของฝุ่นละอองในอากาศ และขนอ่อนของลูกสัตว์ปีก (fluff) ที่อาจเป็นแหล่งของเชื้อโรคและส่งผลกระทบต่อสุขภาพลูกสัตว์ปีก

นอกจากนี้สถานที่ฟักไข่สัตว์ปีกต้องมีแผนและผลการสุ่มตรวจตัวอย่างจากการฟักไข่เพื่อตรวจหาสาเหตุการปนเปื้อนของเชื้อโรคทางห้องปฏิบัติการ โดยระบุชนิด จำนวน ตำแหน่งที่เก็บ วิธีการเก็บ ความถี่ในการเก็บตัวอย่างและชนิดเชื้อที่ตรวจให้ชัดเจน

รายการที่	7. การจัดการหลังการพัก
	7.4 การเคลื่อนย้ายลูกสัตว์ปีก
ข้อกำหนด	7.4.1 การเคลื่อนย้ายลูกสัตว์ปีกต้องมีใบอนุญาตเคลื่อนย้ายสัตว์จากกรมปศุสัตว์ตามพระราชบัญญัติโรคระบาดสัตว์ พ.ศ. 2558 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม
	7.4.2 ต้องเคลื่อนย้ายลูกสัตว์ปีก ด้วยยานพาหนะที่ทำความสะอาดและฆ่าเชื้อแล้ว

### คำอธิบาย

การเคลื่อนย้ายลูกสัตว์ปีกไปสู่ฟาร์มต้องได้รับใบอนุญาตเคลื่อนย้ายสัตว์ จากกรมปศุสัตว์ โดยยานพาหนะที่ใช้เคลื่อนย้ายลูกสัตว์ปีกต้องทำความสะอาด ผ้าเช็ด และตรวจสอบสภาพความพร้อมมาแล้วเป็นอย่างดี และการเคลื่อนย้ายลูกสัตว์ปีก ต้องปฏิบัติให้ถูกต้องตามระเบียบกรมปศุสัตว์ว่าด้วยการคุ้มครองและดูแลสวัสดิภาพสัตว์ปีกระหว่างการขนส่ง

รายการที่	8. การป้องกันและควบคุมโรค
ข้อกำหนด	8.1 การป้องกันและควบคุมโรคต้องอยู่ภายใต้การควบคุมดูแลของสัตวแพทย์ผู้ควบคุมฟาร์มสัตว์ปีก หรือผู้ที่ได้รับมอบหมายจากสัตวแพทย์ผู้ควบคุมฟาร์มสัตว์ปีก

### คำอธิบาย

สัตวแพทย์ผู้ควบคุมฟาร์มสัตว์ปีกเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเข้าใจเรื่องการจัดการทั่วไปและการจัดการด้านสุขภาพสัตว์ปีก โรคระบาดที่สำคัญ และโรคอุบัติใหม่ การใช้ยาสัตว์ รวมทั้งความปลอดภัยของสัตว์ปีกและผลิตภัณฑ์ ดังนั้นการป้องกันและควบคุมโรคในสถานที่ฟักไข่สัตว์ปีกต้องอยู่ภายใต้ความดูแลของสัตวแพทย์ผู้ควบคุมฟาร์มสัตว์ปีก หรือผู้ที่ได้รับมอบหมายจากสัตวแพทย์ผู้ควบคุมฟาร์มสัตว์ปีก

รายการที่	8. การป้องกันและควบคุมโรค
ข้อกำหนด	8.2 ทำความสะอาดและฆ่าเชื้อยานพาหนะ อุปกรณ์ และทำความสะอาดบุคคลก่อนเข้าและออกสถานที่ฟักไข่ตามคู่มือปฏิบัติงาน รวมถึงจัดบันทึกการผ่านเข้าและออกจากสถานที่ฟักไข่

### คำอธิบาย

สถานที่ฟักไข่ต้องมีระบบการควบคุม และป้องกันโรคอย่างมีประสิทธิภาพ มีการทำความสะอาดและฆ่าเชื้อโรค ยานพาหนะ อุปกรณ์ และบุคคลก่อนเข้าสถานที่ฟักไข่ และมีมาตรการในการป้องกันการสะสมของเชื้อโรคในสถานที่ฟักไข่

สถานที่ฟักไข่สัตว์ปีกต้องมีบันทึกการเข้าออกของยานพาหนะทุกชนิดที่ตามสอบได้ การฆ่าเชื้อยานพาหนะที่เข้าสถานที่ฟักไข่ ต้องมีการพ่นน้ำยาฆ่าเชื้อ ณ ทางเข้าสู่สถานที่ฟักไข่ โดยมีระบบพ่นน้ำยาฆ่าเชื้อที่ครอบคลุมทั่วถึง และมีระยะเวลาในการสัมผัสน้ำยาฆ่าเชื้อที่เหมาะสมตามคู่มือปฏิบัติงาน นอกจากนี้ต้องมีบ่อน้ำยาฆ่าเชื้อสำหรับจุ่มล้อที่สามารถให้ยานพาหนะทุกชนิดแล่นผ่านได้สะดวก มีความแข็งแรงรองรับน้ำหนักยานพาหนะได้ มีการใช้น้ำยาฆ่าเชื้อที่เหมาะสม และมีการเปลี่ยนถ่ายน้ำยาฆ่าเชื้ออย่างสม่ำเสมอ

ในการป้องกันการสะสมของเชื้อโรคในสถานที่พักไข่นั้น ให้แยกบริเวณทำความสะอาดวัสดุอุปกรณ์ให้เป็นสัดส่วน เพื่อป้องกันการปนเปื้อนของเชื้อโรคไปสู่ลูกสัตว์ปีก รวมทั้งมีขั้นตอนลดการปนเปื้อนข้ามของเชื้อโรค เช่น มีอ่างน้ำยาฆ่าเชื้อสำหรับจุ่มเท้าหน้าทางเข้าห้องต่างๆ ทำความสะอาดและฆ่าเชื้อวัสดุ อุปกรณ์ และในระหว่างปฏิบัติงานผู้ปฏิบัติงานต้องล้างมือหรือมีการฆ่าเชื้อเป็นระยะๆ ตามคู่มือปฏิบัติงาน และมีระบบระบายอากาศเข้าและออกของอาคารที่แยกจากกัน

ต้องมีการบันทึกข้อมูลการเข้าและออกของบุคคลที่จะเข้าสถานที่พักไข่ เพื่อสามารถตามสอบได้ เช่น บันทึกชื่อ นามสกุล เวลาเข้า-ออก จุดประสงค์การเข้า สถานที่ที่ไปมาก่อนหน้านั้น สถานะสุขภาพของบุคคล และประวัติการสัมผัสสัตว์ปีกภายใน 72 ชั่วโมงก่อนเข้าสถานที่พักไข่สัตว์ปีก โดยจะอนุญาตให้บุคคลภายนอกเข้าในกรณีที่จำเป็นเท่านั้น และต้องได้รับอนุญาตจากผู้มีหน้าที่รับผิดชอบหรือผู้จัดการสถานที่พักไข่สัตว์ปีกก่อนทุกครั้ง ผู้ที่จะเข้าในพื้นที่อาคารพักไข่จะต้องทำความสะอาดร่างกาย อาบน้ำสระผม ให้สะอาด เปลี่ยนเครื่องแต่งกายและรองเท้ายกก่อนเข้าสถานที่พักไข่ ตามที่กำหนดไว้ให้ใช้เฉพาะกับอาคารพักไข่

ห้องอาบน้ำเปลี่ยนเครื่องแต่งกาย ต้องแบ่งเป็นส่วนสัดส่วน เช่น จัดห้องเปลี่ยนเครื่องแต่งกายก่อนเข้าห้องอาบน้ำ ห้องอาบน้ำและสระผม และห้องแต่งกายก่อนเข้าในอาคารพักไข่ ต้องมีการดูแลความสะอาดเรียบร้อย มีน้ำสะอาด สบู่ ยาสระผม ผ้าเช็ดตัว เสื้อผ้า และรองเท้ายกเตรียมพร้อมสำหรับใช้งานอยู่ตลอดเวลา ควรทำความสะอาดฆ่าเชื้อรองเท้า และเสื้อผ้าที่ใช้ในอาคารพักไข่หลังจากใช้งานแล้วทุกครั้ง

รายการที่	8. การป้องกันและควบคุมโรค
ข้อกำหนด	8.3 มีมาตรการควบคุมสัตว์พาหะ

#### คำอธิบาย

การหมักหมมของของเสียจากกระบวนการผลิต เป็นแหล่งเพาะพันธุ์ของสัตว์พาหะ เพิ่มความเสี่ยงต่อการแพร่กระจายเชื้อโรคภายในสถานที่พักไข่ จึงต้องรักษาความสะอาดรอบอาคารที่พักไข่ในรัศมีอย่างน้อย 3 เมตร กำจัดขยะไม่ให้สะสมในอาคาร ทำความสะอาดอุปกรณ์และพื้นที่ปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอ มีการกำจัดขยะและของเสียอย่างเป็นระบบไม่ให้เป็นแหล่งเพาะพันธุ์ของสัตว์พาหะ รวมทั้งมีมาตรการควบคุมสัตว์พาหะ และการกำจัดสัตว์พาหะให้เป็นไปตามการกำกับดูแลของสัตวแพทย์ผู้ควบคุมฟาร์มสัตว์ปีก

รายการที่	8. การป้องกันและควบคุมโรค
ข้อกำหนด	8.4 กรณีที่เกิดหรือสงสัยว่าเกิดโรคระบาดสัตว์ต้องปฏิบัติตามพระราชบัญญัติโรคระบาดสัตว์ พ.ศ.2558 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม และคำแนะนำของกรมปศุสัตว์

### คำอธิบาย

กรณีที่เกิดหรือสงสัยว่าเกิดโรคระบาดสัตว์ จะต้องปฏิบัติตามพระราชบัญญัติโรคระบาดสัตว์ พ.ศ.2558 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม และคำแนะนำของกรมปศุสัตว์เพื่อให้การควบคุมโรคระบาดเป็นไปอย่างถูกต้อง มีประสิทธิภาพ เหมาะสม สอดคล้องกับกฎหมายและสถานการณ์ปัจจุบัน ตลอดจนลดความสูญเสียทางเศรษฐกิจที่จะเกิดขึ้นด้วย

รายการที่	9. การใช้สารเคมี
ข้อกำหนด	9.1 สารเคมี ยาฆ่าเชื้อ หรือวัตถุอันตรายที่ใช้ในกระบวนการต่างๆ ให้ใช้ตามคำแนะนำในฉลากผลิตภัณฑ์ที่ขึ้นทะเบียนกับกรมปศุสัตว์ หรือตามคำแนะนำของสัตวแพทย์ผู้ควบคุมฟาร์มสัตว์ปีก

### คำอธิบาย

สารเคมี ยาฆ่าเชื้อ หรือผลิตภัณฑ์วัตถุอันตรายที่ใช้ในกระบวนการต่างๆ ต้องได้รับอนุญาตจากกรมปศุสัตว์ ให้ใช้ในฟาร์มเลี้ยงสัตว์ โดยให้ใช้ตามคำแนะนำในฉลากผลิตภัณฑ์ที่ขึ้นทะเบียนกับกรมปศุสัตว์ หรือตามคำแนะนำของสัตวแพทย์ผู้ควบคุมฟาร์มสัตว์ปีก

ต้องเก็บสารเคมี ยาฆ่าเชื้อ หรือผลิตภัณฑ์วัตถุอันตรายชนิดต่างๆ เป็นสัดส่วนในสถานที่เก็บเฉพาะเพื่อควบคุมการหยิบใช้ ไม่ทำให้เกิดการปนเปื้อนสู่ลูกสัตว์ปีก และไม่เกิดอันตรายต่อบุคคล ภาชนะบรรจุสารเคมี น้ำยาฆ่าเชื้อ หรือวัตถุอันตรายที่เสื่อมสภาพ หรือใช้หมดแล้วต้องทำลายหรือกำจัดด้วยวิธีที่ถูกต้อง

ผู้ปฏิบัติงานต้องมีความรู้ ความเข้าใจในการใช้สารเคมี ยาฆ่าเชื้อ หรือผลิตภัณฑ์วัตถุอันตรายที่ถูกต้อง รวมทั้งมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการป้องกันตนเองจากการใช้สารเคมี ยาฆ่าเชื้อ หรือผลิตภัณฑ์วัตถุอันตราย และการปฐมพยาบาลเบื้องต้น

รายการที่	10. สวัสดิภาพสัตว์
ข้อกำหนด	10.1 สถานที่พักไข่ต้องมีการจัดการด้านสวัสดิภาพสัตว์ปีก โดยปฏิบัติตามพระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม

### คำอธิบาย

อุตสาหกรรมสถานที่พักไข่ในปัจจุบันมีการเอาใจใส่ต่อสวัสดิภาพสัตว์ เนื่องจากการปฏิบัติที่ทำให้สัตว์เกิดความไม่สบายจากสภาวะแวดล้อม การบาดเจ็บและโรคภัย ความกลัว จะก่อให้เกิดความเครียด ลดความต้านทานโรคและยังส่งผลโดยตรงต่อคุณภาพของสัตว์และผลผลิต

สถานที่พักไข่ต้องมีการจัดการด้านสวัสดิภาพสัตว์ปีก โดยปฏิบัติตามพระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม ในกรณีที่ต้องคัดทิ้งลูกสัตว์ปีกต้องทำ

การุณยฆาตเพื่อไม่ให้เกิดความทุกข์ทรมาน โดยผู้ที่ทำการุณยฆาตสัตว์ปีกจะต้องผ่านการอบรมเรื่อง การทำการุณยฆาตด้วยวิธีที่เป็นที่ยอมรับในระดับสากล

รายการที่	11. สิ่งแวดล้อม
ข้อกำหนด	11.1 การจัดการซากลูกสัตว์ปีกและไข่ตายโคมให้อยู่ในดุลยพินิจของสัตวแพทย์ผู้ควบคุมฟาร์มสัตว์ปีก และกำจัดด้วยวิธีที่เหมาะสม

#### คำอธิบาย

สถานที่ฟักไข่สัตว์ปีกต้องมีมาตรการในการกำจัดซากลูกสัตว์ปีกคัตทิ้งและไข่ตายโคมอย่างถูกต้องเหมาะสมตามหลักวิชาการ เพื่อลดปัญหาผลกระทบต่อชุมชน และลดโอกาสการแพร่กระจายของเชื้อโรค

- (1) การจัดการซากลูกสัตว์ปีกและไข่ตายโคมสามารถดำเนินการด้วยวิธีดังต่อไปนี้
  - (1.1) การทำลายโดยการฝัง ต้องมีเนื้อที่เพียงพออยู่ในบริเวณน้ำท่วมไม่ถึง และไม่ใกล้แหล่งน้ำ ฝังซากใต้ระดับผิวดินไม่น้อยกว่า 50 เซนติเมตร และห่างจากระดับน้ำใต้ดิน โรยปูนขาวหรือราดด้วยน้ำยาฆ่าเชื้อ ก่อนกลบหลุมเหนือระดับผิวดินและต้องป้องกันไม่ให้สัตว์ไปคุ้ยเขี่ย
  - (1.2) การทำลายโดยการเผา ให้ทำในบริเวณที่เหมาะสมและเผาซากจนหมด
  - (1.3) การทำลายโดยการกลบทับและย่อยสลาย (composting) มีพื้นที่สำหรับการกลบทับเพื่อย่อยสลายซากลูกสัตว์ปีกที่เหมาะสม และมั่นใจได้ว่าวิธีการหมักทำให้เกิดการย่อยสลายอย่างสมบูรณ์ ไม่มีความเสี่ยงต่อการเป็นแหล่งแพร่เชื้อ และถูกต้องตามหลักความปลอดภัยทางชีวภาพ
  - (1.4) ในกรณีมีการเคลื่อนย้ายซากลูกสัตว์ปีกคัตทิ้งออกนอกสถานที่ฟักไข่ ให้ดำเนินการตามแนวทางปฏิบัติการนำซากสัตว์ปีกที่ตายปกติหรือคัตทิ้งของกรมปศุสัตว์
- (2) ในกรณีของลูกสัตว์ปีกที่ตายด้วยโรคระบาดสัตว์ ต้องปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยโรคระบาดสัตว์

รายการที่	11. สิ่งแวดล้อม
ข้อกำหนด	11.2 มีการป้องกันการรั่วไหลของน้ำเสีย กรณีต้องปล่อยน้ำเสียออกสู่แหล่งน้ำสาธารณะ ให้บำบัดน้ำเสียตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เพื่อไม่ให้ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

#### คำอธิบาย

การดำเนินกิจการสถานที่ฟักไข่อาจก่อให้เกิดน้ำเสียจากกิจกรรมต่าง ๆ หากมีการปล่อยน้ำเสียจากสถานที่ฟักไข่สู่สิ่งแวดล้อมโดยไม่ผ่านการบำบัด จะเกิดผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมและสาธารณสุข ซึ่งมีผลกระทบต่อการใช้สัตว์ การเพาะปลูก และกิจกรรมอื่น ๆ ในบริเวณข้างเคียง

สถานที่ฟักไข่ต้องป้องกันการรั่วไหลของน้ำเสีย กรณีปล่อยน้ำเสียออกสู่แหล่งน้ำสาธารณะต้องมีการบำบัดน้ำเสียจากสถานที่ฟักไข่ตามกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ในกรณีที่เกิดโรคระบาดสัตว์ในสถานที่ฟักไข่ ต้องมีการบำบัดและฆ่าเชื้อน้ำเสียตามความเหมาะสม เพื่อป้องกันไม่ให้เชื้อโรคกระจายสู่สิ่งแวดล้อมภายนอก

รายการที่	11. สิ่งแวดล้อม
ข้อกำหนด	11.3 การจัดการขยะมูลฝอย ของเสีย ควรรวบรวมไว้ในภาชนะซึ่งมีฝาปิดมิดชิดแยกตามประเภท และนำไปกำจัดอย่างเหมาะสมและถูกสุขลักษณะ

#### คำอธิบาย

ขยะมูลฝอย และของเสียจากการผลิต เช่น เปลือกไข่ เป็นแหล่งเพาะพันธุ์ของสัตว์พาหะ เพิ่มความเสี่ยงในการแพร่กระจายของเชื้อโรคทำให้เกิดการปนเปื้อนในระบบการผลิต

สถานที่พักไข่สัตว์ปีกต้องมีการกำจัดขยะและของเสีย โดยกำหนดประเภทของขยะและวิธีการกำจัดให้ถูกต้องตามหลักสุขาภิบาล สอดคล้องกับกฎหมายที่เกี่ยวข้อง และคำนึงถึงการตกค้างในสิ่งแวดล้อม เก็บรวบรวมขยะมูลฝอยแยกประเภทไว้ในภาชนะที่มีฝาปิดมิดชิด และนำไปกำจัดโดยวิธีที่เหมาะสม รวมถึงต้องมีวิธีการจัดการเพื่อป้องกันการรบกวนจากกลิ่น ฝุ่นจากขนลูกสัตว์ปีก เพื่อไม่ให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

รายการที่	11. สิ่งแวดล้อม
ข้อกำหนด	11.4 ในกรณีขยะอื่น ๆ เช่น วัสดุมีคม ขวดวัคซีน กระจกฉีดยา ให้แยกทำลายตามคำแนะนำของสัตวแพทย์ผู้ควบคุมฟาร์มสัตว์ปีก

#### คำอธิบาย

สารเคมีอันตราย ของมีคม หรือขยะอื่น ๆ เช่น ขวดวัคซีน เข็มฉีดยา หากทิ้งปะปนร่วมกับขยะทั่วไป จะเพิ่มความเสี่ยงในการแพร่กระจายเชื้อโรคภายในสถานที่พักไข่หรือเป็นอันตรายต่อผู้ปฏิบัติงานภายในสถานที่พักไข่ จึงจำเป็นต้องแยกทิ้ง และทำลายด้วยวิธีที่ถูกต้องเหมาะสม ตามดุลยพินิจของสัตวแพทย์ผู้ควบคุมฟาร์มสัตว์ปีก

รายการที่	12. การบันทึกข้อมูล
ข้อกำหนด	12.1 ให้บันทึกข้อมูลผลการปฏิบัติงานในขั้นตอนที่สำคัญ ประกอบด้วยการบริหารจัดการสถานที่พักไข่ การจัดการด้านการผลิต การป้องกันและควบคุมการแพร่ระบาดของโรค การใช้สารเคมี วัคซีน และการตรวจสอบเครื่องมือและอุปกรณ์ต่าง ๆ

#### คำอธิบาย

เพื่อให้สอดคล้องกับมาตรฐานอาหารปลอดภัยในด้านการตามสอบของกระบวนการผลิต สถานที่พักไข่สัตว์ปีก จึงต้องมีการบันทึกข้อมูล เพื่อเป็นหลักฐานในการทำงานแต่ละขั้นตอน ว่าถูกต้องตามวิธีปฏิบัติที่กำหนดไว้หรือไม่ นอกจากนี้ยังเป็นประโยชน์ในการใช้เป็นข้อมูล เพื่อวิเคราะห์หาสาเหตุที่มาของปัญหาหรือข้อผิดพลาดในกระบวนการผลิตได้

ผู้ประกอบการต้องบันทึกข้อมูลให้เป็นปัจจุบัน เพื่อนำมาทบทวนและวิเคราะห์ใช้ในการปรับปรุงระบบการผลิตให้มีประสิทธิภาพทั้งในปัจจุบันและอนาคต นอกจากนี้ควรวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปการผลิตลูกสัตว์ปีก มีระบบบันทึกข้อมูลตามข้อกำหนด ตัวอย่างดังนี้

- (1) การบริหารจัดการสถานที่ฟักไข่ เช่น จำนวนแรงงาน การแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบ ข้อมูลด้านสุขภาพ การตรวจสุขภาพประจำปี ประวัติและบันทึกการฝึกอบรมของผู้ปฏิบัติงานในสถานที่ฟักไข่สัตว์ปีก
- (2) การจัดการด้านการผลิต เช่น การตรวจสอบคุณภาพไข่ฟัก แหล่งที่มา และพาหนะที่ขนส่งไข่ฟัก อุณหภูมิและความชื้นสัมพัทธ์ของห้องเก็บไข่ฟัก ตู้ฟัก ตู้เกิด จำนวนลูกสัตว์ปีกที่ออกจากตู้เกิด และจำนวนลูกสัตว์ปีกคัดทิ้ง โดยระบุชื่อ ชนิด รุ่นการผลิตและปริมาณ อัตราไขล้ม ไข่ตายโคม ไข่ที่ไม่ได้คุณภาพ และลูกสัตว์ปีกตายและคัดทิ้ง
- (3) การป้องกันและควบคุมการแพร่กระจายของเชื้อโรค เช่น ข้อมูลการใช้วัคซีน สารเคมี โดยระบุ ชื่อ ชนิด รุ่นการผลิต วันที่ใช้ และปริมาณการใช้ รวมทั้งการผ่านเข้าออกสถานที่ฟักไข่สัตว์ปีกของบุคคลและยานพาหนะ และการป้องกันสัตว์พาหะ
- (4) การทำความสะอาดและบำรุงรักษาสถานที่ฟักไข่และอุปกรณ์ เช่น การทำความสะอาดภายในอาคาร ตู้ฟัก ตู้เกิด อุปกรณ์ฟักไข่ การตรวจประสิทธิภาพการทำความสะอาดฆ่าเชื้อ การตรวจสอบเครื่องมือและอุปกรณ์ต่างๆ

รายการที่	12. การบันทึกข้อมูล
ข้อกำหนด	12.2 เก็บรักษาสถานที่ไว้ให้ตรวจสอบอย่างน้อย 3 ปี

#### คำอธิบาย

เก็บบันทึกข้อมูลเพื่อการตรวจสอบไว้อย่างน้อย 3 ปี กรณีที่ผลิตผลมีปัญหาภายหลัง ข้อมูลดังกล่าวจะเป็นประโยชน์ในการตรวจสอบให้ทราบถึงที่มาของปัญหาได้







ก.3 บันทึกข้อมูลการส่งไช้ลม

วันที่เข้าพัก.....วันที่ส่งไช้.....งวดที่.....

หมายเลข ตู้พัก	หมายเลข ตู้เกิด	ฝูง	จำนวนเข้าพัก	ไช้ลม		ไช้เนา (ฟอง)	ไช้เชื้อ ตาย (ฟอง)	ไช้แห้ง		ไช้แตก		ไช้ตัว
				แผง	ฟอง			รู (ฟอง)	ร้าว (ฟอง)	ไช้ลม	ไช้ตัว	

ผู้รายงาน.....

ผู้ตรวจสอบ.....

## ก.4 บันทึกข้อมูลการส่งไม้ตายโคม

วันที่เข้าพัก.....วันที่ส่งไม้.....งวดที่.....

หมายเลข ตู้เกิด	ฝูง	จำนวนไม้ เข้าพัก	จำนวนไม้ก่อนพัก		ไม้ลม		ไม้เนา (ฟอง)	ตามโคม (ฟอง)	เจาะเป็น (ฟอง)	เจาะตาย (ฟอง)	ไม้แตก	ไม้เชื้อ ตาย
			แผง	ฟอง	แผง	ฟอง						

ผู้รายงาน.....

ผู้ตรวจสอบ.....





ก.7 บันทึกอุณหภูมิ/ความชื้นสัมพัทธ์ ห้องพักลูกสัตว์ปีกขณะรอการเคลื่อนย้าย

วันที่.....

อุณหภูมิ (°C)/ความชื้นสัมพัทธ์ (%)

เวลา	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	
max																									
35																									
34																									
33																									
32																									
31																									
30																									
29																									
28																									
27																									
26																									
min																									
ผู้รายงาน																									

หมายเหตุ.....

ก.8 บันทึกการใช้ยาสัตว์

ชื่อ..... สัตวแพทย์ผู้ควบคุมฟาร์มเลขที่.....  
 ชื่อสถานที่พักใช้..... เลขทะเบียน.....  
 สถานที่ตั้ง.....ตำบล.....อำเภอ.....จังหวัด.....หมายเลขโทรศัพท์.....  
 รหัสรุ่นสัตว์ปีก.....

ชื่อยา	เลขทะเบียน	ครั้งที่ผลิต	ผู้ผลิต/ผู้จำหน่าย	ตัวยาออกฤทธิ์	อายุลูกสัตว์ปีก (วัน)	ขนาดยา	วันที่ให้ยา	จำนวนลูกสัตว์ปีก (ตัว)	ปริมาณยาทั้งหมดที่ให้ (g)	ระยะเวลาหยุดยา	วิธีการให้	สาเหตุการให้

ลงชื่อ.....สัตวแพทย์ผู้ควบคุมฟาร์ม  
 (.....)  
 ...../...../.....

ใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบการบำบัดโรคสัตว์ที่..... สัตวแพทย์ผู้ควบคุมฟาร์มสัตว์ปีกของประเทศไทยเลขที่.....